

ภาวะผู้นำของพระสงฆ์การอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
Leadership of Buddhist Sangha's Officials in Maung District,
Lampang Province

พระทรงพล ธมมวฑฺฒโ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำ เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำกับบทบาทพระสงฆ์การ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์การอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณ จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 180 รูป การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๘ รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ระดับความความคิดเห็นของพระสงฆ์การต่อภาวะผู้นำของพระสงฆ์การ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่า อายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม มีระดับความคิดเห็น แตกต่างกัน ส่วนปัจจัยด้านตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษาทางธรรม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ค่าความสัมพันธ์ของการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำกับบทบาทพระสงฆ์การ โดยภาพรวมอยู่ในเชิงบวก

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า การทำงานร่วมกันปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของพระสงฆ์การโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อพระสงฆ์การเหมือนเป็นญาติพี่น้อง เป็นกัลยาณมิตรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ลดความขัดแย้ง สนับสนุนผู้ได้บังคับบัญชาให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกโอกาส ยอมรับและให้เกียรติกับผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน งานก็จะประสบผลสำเร็จจุล่งไปด้วยดี

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, พระสงฆ์การ

ABSTRACT

The objectives of the research were to study the leadership of the Buddhist Sangha's officials and to study the application of leadership in Buddhist Sangha's officials in Maung District, Lampang Province. This research was the mixed methods research consist of The Quantitative research that was the survey research from the sample of this research contain of 180 Buddhist Sangha's officials. By the purposive sampling and the qualitative research from in-depth interview from 8 informants . The results of research were as follows: the rate of opinion poll about the leadership among the Buddhist Sangha's Officials in Maung District, Lampang Province. In overview was consider as high rate ($\bar{X}$ =3.69) and the result from the comparing were age of ordination, the degree of secular education and religious education have different .The result of interrelationship about application of leadership in Sangha officials in overall of the correlation coefficient could be considered as positive .The result of Qualitative research found that the most

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

of significant informant emphasized the coordination with subordinate politely, pay attention to the all sufferings and happiness of official equally and treat every official as cousins. In the co-operation should have the order and discussion with the goodwill, friendly, simple, sympathetic, unpretentious and create the good circumstance at work to maintain the stability of organization and decrease the contradiction among officials or decrease the conflict in co-operation. Moreover, Promotion the subordinate to success, pay respect to the workmate and open the opportunity to express the opinion in coordination can prompt the task to succeed.

บทนำ

การศึกษาเรื่องผู้นำและภาวะผู้นำเป็นที่ยอมรับกันว่ามีความสำคัญและมีการเริ่มต้นศึกษาตั้งแต่ในอดีตมาเป็นระยะเวลายาวนานมาก นักวิชาการด้านภาวะผู้นำได้ศึกษาและพบว่าภาวะผู้นำได้ถูกสร้างขึ้นในบริบทของความเป็นมนุษย์ (Human psyche) เนื่องจากตั้งแต่มนุษย์แรกเกิดมาเราต้องได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ซึ่งเปรียบได้กับผู้นำของเราในวัยเด็กเมื่อเติบโตขึ้น ครู อาจารย์ เพื่อน พี่ และคนอื่นๆ เริ่มเข้ามาเป็นผู้นำแทนที่ จนกระทั่งเราเป็นผู้ใหญ่ก็ยังคงได้รับอิทธิพลจากผู้นำคนอื่น ๆ จึงไม่แปลกที่พบว่าภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์สากลและมีความสำคัญต่อการพัฒนามนุษย์¹ ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือความเป็นผู้นำจะต้องมีบุคลิกภาพพิเศษหลายอย่างสามารถที่จะบังคับบัญชาผู้อื่นได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) จากตำแหน่งและอำนาจบารมี(Power) ที่ได้จากตัวเขาเองเป็นเครื่องมือและสามารถจะสร้างอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเชื่อถ้อยยอมรับมือหรือยอมรับในตัวของเขาได้ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพลักษณะของความเป็นผู้นำ ความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ ฯลฯ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ตามทฤษฎีของวิลเลียม เจ.เรตติน² ซึ่งจำแนกแบบของผู้นำออกเป็น ๔ ด้าน ด้านมุ่งเกณฑ์ ด้านมุ่งงาน ด้านมุ่งสัมพันธ์ และด้านมุ่งประสาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องของความเป็นผู้นำในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้า จนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ร่วมกันกำหนดไว้ และยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการปกครองที่สมบูรณ์แบบเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- ๑.๑ เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- ๑.2 เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- ๑.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำกับพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- ๑.๔ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

^๑ รัตติกรณ์ จงวิศาล, ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐,

² กิติ ตัญญาคำนันท์, เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เปลวอักษร, ๒๕๔๓), หน้า ๔๒.

ขอบเขตงานเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ อำเภอมือง จังหวัดลำปาง โดยกำหนดขอบเขตจากแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำของ วิลเลียม เจ เรตติน. ประกอบด้วย ๔ ด้าน คือ ด้านการมุ่งเกณฑ์ ด้านการมุ่งงาน ด้านการมุ่งสัมพันธ์ และด้านการมุ่งประสาน

ขอบเขตงานตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ตำแหน่ง อายุ พรรษา วุฒิทางการศึกษาสามัญ วุฒิทางการศึกษาทางธรรม วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ได้แก่ความคิดเห็นของพระสังฆาธิการอำเภอมือง จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย ๔ ด้าน ๑.ด้านการมุ่งเกณฑ์ ๒.ด้านการมุ่งงาน ๓.ด้านการมุ่งสัมพันธ์ ๔.ด้านการมุ่งประสานงาน

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อาศัยอยู่ในอำเภอมือง จังหวัดลำปาง จำนวน ๑๘๐ รูป และจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในเขตอำเภอมืองลำปาง จำนวน ๘ รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นผู้นำพระสังฆาธิการ และผู้นำทางการปกครอง

ขอบเขตงานพื้นที่ ได้แก่ วัดในเขตอำเภอมืองลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน ๑๘๐ วัด

ขอบเขตงานระยะเวลา ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึงเดือน ธันวาคม ๒๕๕๙ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๖ เดือน

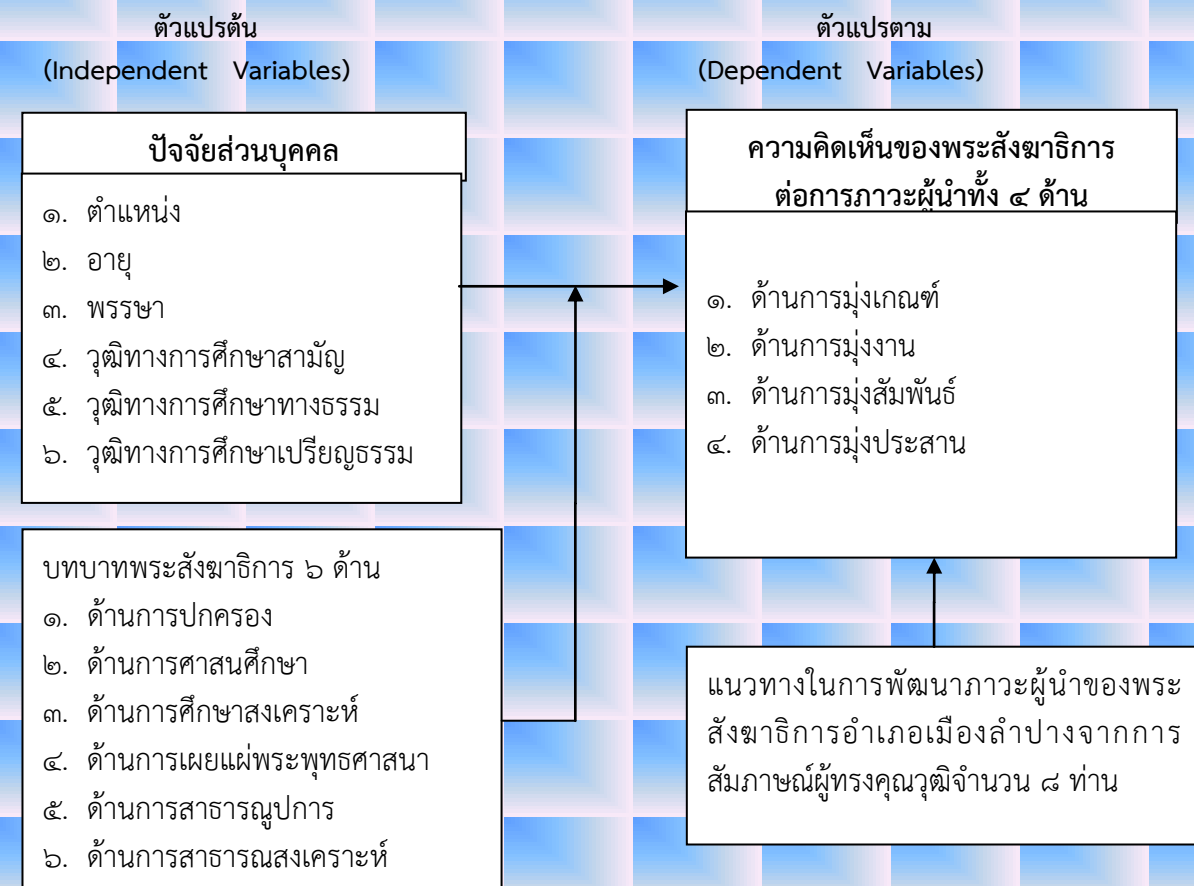
สมมติฐานการวิจัย

พระสังฆาธิการที่มี ตำแหน่ง, อายุ, พรรษา, วุฒิทางการศึกษาสามัญ, วุฒิทางการศึกษาทางธรรม, วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆา ธิการอำเภอมือง จังหวัดลำปาง แตกต่างกันไป

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับบทบาทของพระสังฆาธิการอำเภอมืองจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามและวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ พระสังฆาธิการที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน ๑๘๐ รูป

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ได้แก่ 1) พระสังฆาธิการ จำนวน ๕ รูป 2) ข้าราชการการทางการปกครอง จำนวน ๓ ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” และผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เก็บข้อมูลโดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Intertie)

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม สำเร็จทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาว่าผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (F-test) ในกรณี ตัวแปรต้นสองกลุ่มและการทดสอบค่าเอฟ (F- test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พระสังฆาธิการเป็นผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเจ้าอาวาสจำนวน ๑๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๖ มีส่วนใหญ่อายุระหว่าง ๕๑ – ๖๐ ปี จำนวน ๕๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙ มีพรรษาอยู่ในช่วง ๑๖ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๑๐๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๑ มีศึกษาทางธรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับนักธรรมเอก จำนวน ๑๕๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๓ และไม่มีวุฒิทางเปรียญธรรมจำนวน ๑๔๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

พบว่าพระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปางโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้ โดยรวมอยู่ในระดับสูงสุดคือ ด้านการมุ่งประสาน รองลงมาคือด้านด้านการมุ่งสัมพันธ์ รองลงมาคือด้าน ด้านการมุ่งงาน และน้อยที่สุด คือด้านการมุ่งเกณฑ์

6.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

พระสังฆาธิการที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ, พรรษา, วุฒิทางการศึกษาสามัญ, วุฒิทางการศึกษาเปรียญธรรม, มีระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปางแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยด้านตำแหน่ง, วุฒิทางการศึกษาทางธรรม, มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ด้านการมุ่งเกณฑ์ พบว่า การปฏิบัติงานโดยยึดระเบียบกฎเกณฑ์เป็นหลักในการทำงานและยึดกฎระเบียบของพระธรรมวินัยและกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของมหาเถรสมาคม อย่างเคร่งครัดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายมีการกำหนด นโยบาย เป้าหมายและทิศทางในการปฏิบัติงาน ทำงานตามขั้นตอนแบบแผนที่ได้วางไว้และปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบระมัดระวังเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นได้

ด้านการมุ่งงาน พบว่า ผู้นำที่มีความขยัน มุ่งมั่น กล้าคิดกล้าทำ ใช้บุคลากรให้ถูกกับงานเพื่องานที่ได้จะมีประสิทธิภาพและจำเป็นต้องมีความชำนาญในงานของตน ต้องเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ผู้นำมีการกำหนดวางแผนงานล่วงหน้า ร่วมกันทั้งสองฝ่ายไม่จะเป็นฝ่ายพระสังฆาธิการและฝ่ายชุมชนต้องทำงานร่วมกันคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และใช้บุคลากรให้ถูกกับงานตรงตามสายงานที่ตนเองได้ทำ

ด้านการมุ่งสัมพันธ์ พบว่า เน้นการมีมนุษยสัมพันธ์เป็นหลัก มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความสุภาพ เอาใจใส่ในทุกข์สุขของพระสังฆาธิการโดยเท่าเทียมกัน ปฏิบัติต่อพระสังฆาธิการเหมือนเป็นญาติพี่น้อง มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรหรือเป็นมิตรกัน มีความเป็นกันเองและเรียบง่ายเห็นอกเห็นผู้ร่วมงานด้วยกันไม่อวดตน ชอบสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานให้มีความมั่นคง ยอมรับและให้เกียรติกับผู้ร่วมงาน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน งานก็จะประสบผลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ด้านการมุ่งประสาน พบว่า เป็นผู้หน้าที่ประสานแบบมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์เข้าด้วยกัน ชอบการมีส่วนร่วมในการทำงาน มุ่งอนาคตมากกว่าอดีตหรือปัจจุบัน พฤติที่ผู้นำให้ความสำคัญกับผู้ร่วมงานและงานไปพร้อม ๆ กัน โดยถือว่าคนเรามีมิตรสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกันทำงานก็จะได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและงานที่มีประสิทธิผลสูง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องการปฏิบัติงานโดยใช้หลักภาวะผู้นำทั้ง ๔ ด้าน ให้ความยุติธรรมและเสมอภาคกับทุกฝ่าย กำหนดและวางแผนงานอย่างชัดเจน ควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันการดำเนินงานโครงการต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนา เปิดโอกาสให้พระสังฆาธิการได้มีส่วนร่วมในการทำงานหรือแสดงความเห็นมากขึ้น จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มความสัมพันธ์ให้กับพระสังฆาธิการกับชุมชนหรือกับภาครัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงการปฏิบัติ

ควรนำผลการศึกษานี้เป็นข้อมูล เพื่อประกอบในการวางแผนงาน การปฏิบัติงาน การบริหารงานพระสังฆาธิการให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากขึ้น ควรจัดให้มีการวัดและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงานจนเกิดประสิทธิผลตามเกณฑ์ และนำปัญหาที่ได้จากการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาเพื่อให้งานมีความชัดเจนขึ้น ควรจัดโครงการฝึกอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานต่างๆตามหลักภาวะผู้นำเพื่อให้พระสังฆาธิการและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของพระสังฆาธิการ ควรนำเอาหลักการบริหารงานที่ดีมาปรับใช้กับการทำงานรวมทั้งนำเอาหลักภาวะผู้นำที่ดีประยุกต์ใช้เพื่อให้การทำงานสัมฤทธิ์ผลและเกิดความถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ เพื่อพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ควรศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์หลังจากมีการประยุกต์ใช้หลักภาวะผู้นำในการบริหารงานของภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ควรเปลี่ยนสถานที่ ๆ ใช้ในการทำวิจัย หรือขอบเขตการทำวิจัยให้กว้างขึ้น เช่น ระดับจังหวัด เป็นต้น และควรนำหลักพุทธธรรมหัวข้ออื่นมาประยุกต์ใช้กับภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือทั่วไป :

กิติ ตัยัคคานันท์. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เปลวอักษร, ๒๕๔๓.

รัตติกรณ์ จงวิศาล. ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางสู่การพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.